

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 11 października 2023 r.
w sprawie **M. W.**,
oskarżonej o popełnienie przestępstwa z art. 177 § 1 k.k.,
skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonej,
od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 10 maja 2023 r.,
sygn. akt II Ka 68/23,
uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Łomży z dnia 11 stycznia 2023 r., sygn.
akt II K 107/22, i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Łomży do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**
- 2. zwraca M. W. kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł uiszczoną
tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Łomży wyrokiem z dnia 11 stycznia 2023 r., sygn. akt II K 107/22, uniewinnił oskarżoną M. W. od popełnienia zarzucanego jej czynu, tj. tego, że:

„w dniu 22 stycznia 2021 roku przy ulicy [...] w P., woj. [...], podczas kierowania samochodem osobowym marki V. o nr rej. [...] jadąc od strony Ł. nie zachowała należytej ostrożności oraz bezpiecznej odległości pomiędzy pojazdami i uderzyła w tył poprzedzającego ją pojazdu marki C. o nr rej. [...] kierowanego przez D. H., w wyniku czego D. H. doznał obrażeń ciała w postaci skręcenia i naderwania odcinka szyjnego kręgosłupa, zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych, powierzchownego urazu obu kolan i powierzchownego urazu łydki prawej, które to obrażenia naruszyły prawidłowe funkcjonowanie narządów jego ciała na okres powyżej dni 7”,

tj. czynu z art. 177 § 1 k.k.

Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego D. H., zaskarżając go w całości, zarzucając obrazę przepisów postępowania, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 366 k.p.k., art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k., oraz błąd w ustaleniach faktycznych. Podnosząc powyższe zarzuty, szczegółowo opisane w apelacji, skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Łomży i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 10 maja 2023 r., sygn. akt II Ka 68/23, uchylił zaskarżony wyrok Sądu I instancji i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonej wniósł skargę na wyrok Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości, zarzucając:

„naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez bezzasadne uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Łomży II Wydział Karny z dnia 11 stycznia 2023 r. wydanego w sprawie II K 107/22 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji w sytuacji, gdy brak było konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, a Sąd Okręgowy w Łomży miał możliwość uzupełnienia materiału dowodowego poprzez dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego w postępowaniu odwoławczym, a

ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania możliwe byłoby dopiero po uzupełnieniu materiału dowodowego, z którego to materiału dowodowego wynikałby fakt popełnienia przestępstwa przez oskarżoną, implikujący konieczność uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji - zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18”.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łomży.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga obrońcy oskarżonej M. W. okazała się zasadna, co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Art. 539a § 3 k.p.k. przewiduje, że skarga może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Oznacza to, że zasadność skargi może wynikać z zaistnienia w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, braku konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości lub naruszenia przez sąd odwoławczy reguły *ne peius*, o której mowa w art. 454 k.p.k.

Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego (pkt 5.3.1.4.1.), uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Łomży było konieczne ze względu na brak możliwości skazania oskarżonej uniewinnionej przez Sąd I instancji (reguła *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k.). Z drugiej strony Sąd odwoławczy w tym samym punkcie uznał, że „sąd rejonowy nie dopełnił obowiązku należytego wyjaśnienia sprawy”, a jednocześnie „nowa kompleksowa opinia innego zespołu biegłych obejmująca odpowiednie specjalności” może potwierdzić, że przyczynę zmian zwyrodnieniowych kręgosłupa u pokrzywdzonego stanowi uraz doznany podczas wypadku samochodowego spowodowanego przez oskarżoną. Sąd stwierdził, że jedynie materiał dowodowy uzupełniony o dowody wynikające z wniosków zawartych w apelacji, a także właściwa ich ocena, pozwolą na prawidłowe wyrokowanie w sprawie (pkt 3.1 uzasadnienia).

Ponadto w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd odwoławczy udzielił Sądowi I instancji wskazówki, by „prawidłowo, z zachowaniem reguł postępowania karnego, ocenić zebrany w sprawie materiał dowodowy, co umożliwi zweryfikowanie w poprawny sposób zeznania pokrzywdzonego, i tym samym będzie miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia o winie oskarżonej”, oraz by Sąd I instancji „skrupulatnie i krytycznie ocenił sporządzoną niekompletnie opinię biegłych”. Podkreślono przy tym wagę potrzeby sporządzenia nowej, kompleksowej opinii biegłych (pkt 5.3.2 uzasadnienia).

Jak już wskazano, Sąd odwoławczy jako przyczynę uchylenia wyroku Sądu Rejonowego w Łomży i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania podał art. 454 § 1 k.p.k., stanowiący przeszkodę w skazaniu osoby uniewinnionej przez sąd I instancji. Rzecz jednak w tym, że sąd drugiej instancji, aby móc uchylić orzeczenie sądu I instancji na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. powinien sam usunąć stwierdzone uchybienia stanowiące jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k., o ile nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia przewodu sądowego w całości od nowa. To sąd odwoławczy zobowiązany jest do uzupełnienia postępowania dowodowego, dokonania prawidłowej oceny dowodów oraz poczynienia prawidłowych ustaleń faktycznych. Dopiero wówczas, gdy po przeprowadzeniu powyższych czynności procesowych sąd odwoławczy stwierdzi, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k., powinien uchylić wyrok sądu I instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Sama tylko możliwość wydania wyroku skazującego w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. (zob. np. wyrok SN z dnia 23 listopada 2022 r., sygn. akt III KS 70/22).

Tymczasem, jak wynika z przytoczonych fragmentów uzasadnienia Sądu Okręgowego w Łomży, w postępowaniu odwoławczym nie przesądzono kwestii tego, czy spełnione zostały wszystkie przesłanki pozwalające na skazanie oskarżonej M. W. za czyn z art. 177 § 1 k.k. Wręcz przeciwnie, Sąd odwoławczy uznał tę kwestię za otwartą, skoro to nowa opinia w sprawie oraz ponowna, skrupulatna ocena dotychczas zgromadzonych dowodów, miały przesądzić o możliwości przypisania oskarżonej odpowiedzialności karnej. W takim przypadku nie jest jednak możliwe

wydanie wyroku kasatoryjnego. Na Sądzie odwoławczy ciążył obowiązek należytego wykazania, że gdyby nie przeszkoda w postaci reguły *ne peius*, mógłby zapisać wyrok skazujący, ale jego wydanie nie jest dopuszczalne w instancji odwoławczej z uwagi na zakaz takiego orzekania (zob. np. postanowienie SN z dnia 28 kwietnia 2022 r., sygn. akt III KS 27/22).

Tego obowiązku Sąd odwoławczy nie dopełnił, cedując na Sąd I instancji ciężar przeprowadzenia dodatkowego postępowania dowodowego oraz ponownej oceny materiału dowodowego. Warto podkreślić jednocześnie, że obecnie model postępowania odwoławczego w procedurze karnej jest co do zasady reformatoryjny, a orzekanie kasatoryjne sądu odwoławczego należy traktować jako wyjątek od tej zasady. Nie może budzić wątpliwości, że zgodnie z aktualnymi regulacjami, w tym art. 452 k.p.k. w obecnym brzmieniu, w razie stwierdzenia konkretnych treściowych braków części dowodów osobowych i nieosobowych, sąd II instancji jest zarówno uprawniony, jak i zobowiązany do tego, by czynności dowodowe autonomicznie przeprowadzić (zob. np. wyrok SN z dnia 20 czerwca 2023 r., sygn. akt I KS 15/23). Nic nie stało na przeszkodzie, by czynności dowodowe, których Sąd odwoławczy wymagał w ponowionym postępowaniu pierwszoinstancyjnym, były przeprowadzone przez ten Sąd samodzielnie.

Dla porządku należy ponadto podkreślić, że – mając na względzie treść zaskarżonego skargą orzeczenia – w niniejszej sprawie nie aktualizowały się również pozostałe przesłanki wydania wyroku kasatoryjnego określone w art. 437 § 2 k.p.k. W sprawie nie zaistniało żadne z uchybień o charakterze bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k. Nie było ponadto konieczne przeprowadzenie przewodu na nowo w całości. Sąd odwoławczy wyraźnie przyjął, że materiał dowodowy wymaga jedynie uzupełnienia (w szczególności o nową opinię biegłych oraz orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z 2023 r.) oraz ponownej, wszechstronnej analizy. Przeprowadzenie przewodu na nowo w całości jest zaś konieczne jedynie wówczas, gdy sposób przeprowadzenia dowodów przez sąd a quo dotknięty jest tego typu wadliwościami, że samo częściowe tylko uzupełnienie postępowania dowodowego przez dodatkowe przeprowadzenie dowodów przez instancję odwoławczą byłoby niewystarczające, a to właśnie z powodu uchybień w zakresie sposobu przeprowadzenia całego postępowania dowodowego przed sądem

pierwszej instancji (zob. np. wyrok SN z dnia 13 września 2023 r., sygn. akt I KS 21/23). Jeżeli zaś zachodzi potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego wyłącznie uzupełniająco, to powinien dokonać tego sąd odwoławczy (zob. np. wyrok SN z dnia 20 października 2022 r., sygn. akt III KS 63/22).

W sprawie zasadnie przyjął zatem skarżący, że nie zrealizowała się którakolwiek z przesłanek pozwalających na uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Tym samym doszło do naruszenia przez Sąd odwoławczy normy wynikającej z art. 437 § 2 k.p.k. Mając na względzie powyższe uwagi, Sąd odwoławczy ponownie rozpoznając sprawę samodzielnie przeprowadzi w koniecznym zakresie postępowanie dowodowe, a następnie oceni całokształt zgromadzonego materiału dowodowego w perspektywie zarzuconego oskarżonej czynu. Dopiero w przypadku uznania, że w sprawie należy wydać wyrok skazujący oskarżoną, Sąd odwoławczy będzie uprawniony do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w wyroku.

[SOP]

[a!]